

Можна сказати, що на сьогоднішній день психологами приділяється велика увага допомозі бойовикам, які отримали психологічні травми під час бойових дій. Тому можливість виникнення і характер психогенних розладів, їх частота, вираженість, динаміка залежать від багатьох факторів: характеристики екстремальної ситуації; готовності окремих людей до діяльності в екстремальних умовах, їх психологічної стійкості, вольової і фізичної загартованості, а також підтримки оточуючих, наявності наочних прикладів мужньої поведінки.

Список використаних джерел

1. Албегова И. Техники адаптации к критическим ситуациям / И. Албегова // Психотехнологии в социальной работе / [Под ред. В. В. Козлова]. – Ярославль : МАПН, 1998. – С. 18–24.
2. Василюк Ф. Е. Психология переживания (анализ преодоления критических ситуаций) / Федор Ефимович Василюк. – М. : МГУ, 1984. – 200 с.
3. Заїка В. М. Динамічна модель особистісних трансформацій в умовах подолання кризових станів особистості / Віталій Заїка // Соціальна психологія. – 2009. – № 1. – С. 69–76.
4. Козлов В. В. Социальная работа с кризисной личностью. Метод. пособие / В. В. Козлов. – Ярославль, 1999. – 238 с.
5. Корчемный П. А. Военная психология: методология, теория, практика: учебно-метод. пособие / : Воениздат, 2010. – 340 с.

Проша В.О., слухач магістратури психологічного факультету Інституту кримінально-виконавчої служби

Науковий керівник: Сова М.О., завідувач кафедри пенітенціарної педагогіки Інституту кримінально-виконавчої служби психології, доктор педагогічних наук, професор

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

У сьогоднішні на Сході України проводиться антитерористична операція. У зв'язку з вирішення військових конфліктів залучено численну кількість військовослужбовців Збройних Сил України та військових за призовом під час мобілізації.

Спроби вирішення надзвичайної ситуації на сході країни призводять до психологічних травм військовослужбовців, які як наслідок можуть проявитися у розладах психічної діяльності, а також до неможливості соціалізуватися у мирному суспільстві при їх поверненні із зони проведення антитерористичної операції.

Більшість військовослужбовців психологічно нездатні без допомоги інших, а саме родичів чи психологів, повернутися в систему соціальних зв'язків і норм мирного життя, тому постає потреба в соціально-психологічній реабілітації. Соціально – психологічна реабілітація є різновидом психологічної допомоги, спрямованої на відновлення втрачених або порушених психічних можливостей і здоров'я військовослужбовців.

Соціальна адаптація у загальному розумінні – процес пристосування, засвоєння, як правило активного, особистістю або групою нових для неї соціальних умов або соціального середовища.

Соціальна та професійна адаптація військовослужбовців до умов життя в цивільному середовищі (далі – соціальна адаптація) – це суспільний процес їх активного пристосування до нових соціальних умов проживання в цивільному середовищі з ринковою системою взаємостосунків, який передбачає освоєння норм і правил цього середовища, оволодіння професією, спеціальністю, реалізацією своїх прав, у тому числі на працю, формування в собі нових правил поведінки і нового самоусвідомлення, що забезпечує безболісний, комфортний перехід до нових умов життя[3].

Якщо брати до уваги, повернення військовослужбовців до суспільного життя, то виникає багато проблем, а саме негативні прояви поведінки. Вони можуть проявлятися в різних формах та різних випадках, наприклад посттравматичний стресовий синдром.

При виникненні посттравматичного стресового синдрому у військовослужбовців проявляється група характерних симптомів, таких як: часте, повторне нагадування, уявлення і переживання травматичних, стресових ситуацій;

психопатологічні переживання; випадіння пам'яті про травми; високі рівні тривожності; уникнення або заціпеніння; надмірна пильність або надмірне нервово збудження; труднощі з концентрацією. Якщо члени родини тривалий час спостерігають у демобілізованого військовослужбовця прояви подібних симптомів, то їм необхідно звернутися до спеціаліста за консультацією. Перш за все кваліфікований спеціаліст оцінить прояви симптоматики у демобілізованого військовослужбовця за допомогою бесіди, інтерв'ю та тестів, проінформує про посттравматичного стресового синдрому або інші психічні стани і реакції на стрес та про те, як вони можуть впливати на нього.

В подальшому спеціаліст обирає механізм допомоги з урахуванням інтересів людини та у разі необхідності залучає інших спеціалістів.

Ще одним негативним проявом поведінки як у військовослужбовця, так і членів його родини може бути уникання будь-яких речей та обставин, які можуть викликати різноманітні негативні реакції. Але дане уникання може призвести до більш значущої проблеми, а саме до більшого відчуження один від одного, тому поступово необхідно намагатися знаходити які-небудь особисті кордони перетину[4].

Не слід забувати той факт, що одним з частих відчуттів у членів сім'ї, в якій є військовослужбовець – це депресія. При поверненні демобілізованого учасника АТО, члени родини можуть відчувати почуття душевного болю або втрати по тій людині, яким військовослужбовець був до потрапляння до зони бойових дій. Однак необхідно пам'ятати, що процес становлення сім'ї після повернення бійця із зони бойових дій – це обопільний процес, який потребує більшого часу ніж при виникненні звичайних розбіжностей та сварок. Необхідно більше приділяти уваги для становлення розвитку особистісних відносин, та відносин між батьками та дітьми.

Зважаючи на вищенаведене, члени сім'ї можуть значно допомогти демобілізованому військовослужбовцю, головне, щоб боєць розумів, що члени родини готові вислухати його або зрозуміють, якщо він не захоче чи не зможе говорити.

Необхідно надати військовослужбовцю певний простір та не допитуватися в нього про події, які відбувалися у зоні проведення антитерористичної операції. Військовослужбовець повинен відчувати підтримку членів родини, а не тиск, оскільки їх підтримка є дуже важливою для нього.

Окрім рекомендацій, які можуть сприяти пришвидшенню адаптації демобілізованого учасника АТО до мирних обставин, існують й ті рекомендації, через порушення яких може виникати загострення негативних проявів поведінки бійця.

Члени родини, до якої повернувся демобілізований учасник бойових дій не повинні допускати:

1. тиску на бійця, щоб він в свою чергу розповів про свій бойовий досвід.

Адже він може бути не готовий розповісти про події, які трапилися з ним на території проведення АТО. В свою чергу, в момент розповіді військовослужбовця про відповідні події – не зупиняйте його.

2. оцінки діям демобілізованого військовослужбовця;

3. вказівок, що «треба» робити військовослужбовцю;

4. використання установлених виразів або кліше («Війна – це пекло», «Якщо

ти вже повернувся, можеш залишити все у минулому» тощо). Замість цього краще висловити бійцю свою турботу та переживання за нього.

Список використаних джерел

1. Социальная работа: Учеб.пособие / Под общ.ред.В.И. Курбатова – 2-е изд. перераб. и доп. – Ростов н/д.: Феникс, 2003. – С.178–188.

2. Технология социальной работы: Учеб.пособие/ Под ред. И.Г. Зайнышева. – М.: Гуманит изд. центр «ВЛАС», 2000. – С. 49–58

3. Проблеми адаптації та реабілітації тих, хто побував в АТО // patskijobjektiv.com/problemi-adaptacii-ta-reabilitacii. – 2014.

4. 4.Проведено круглий стіл з питань соціальної професійної адаптації та психологічної реабілітації учасників

антитерористичної операції // [http://proftekhosvita.org.ua/
uk/news/deletails/6688.-2015](http://proftekhosvita.org.ua/uk/news/deletails/6688.-2015).